

Анна Сергіївна ПОЛІТОВА,

кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінально-правових дисциплін
та судових експертиз Донецького юридичного інституту
Міністерства внутрішніх справ України, Кривий Ріг, Україна

КОРУПЦІЯ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ

Проблема боротьби з корупцією в Україні неодноразово піднімалася на наукових форумах (міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, семінарах, засіданнях за круглим столом). Також багато написано наукової літератури, захищено дисертаційний досліджень з питань протидії корупції та корупційним правопорушенням. Разом з тим, не дивлячись на значну науково-теоретичну розробку даного питання, вона знову і знову піднімається у науковому товаристві із залученням фахівців з різних галузей – права та економіки, історії та політики.

До питання протидії корупції в Україні активно долучаються політики і економісти, адже про корумпованість на всіх гілках влади свідчить той факт, що наша держава не представляє інтерес для міжнародної спільноти та не сприймається як надійний стратегічний партнер. Це пов'язано з тим, що корупційні прояви знижують інвестиційну привабливість України, заважають розвитку бізнесу,

руйнують довіру до судової системи та правоохоронної системи [1, с. 36].

За даними міжнародної організації Transparency International Ukraine, у 2016 році проблема корупції досі лишається у трійці найактуальніших для нашої держави – це засвідчили 56 % респондентів. На питання, чи знизився рівень корупції за останні чотири роки, 72 % українців відповідали заперечно. Спроби Уряду змінити цю ситуацію 86 % опитаних оцінюють негативно. При цьому 49 % українців вважають, що заможні люди впливають на Уряд у власних інтересах, і пропонують запровадити більш жорсткі правила, аби цьому запобігати, а 67 % впевнені в необхідності заборонити компаніям фінансувати політичні партії та кандидатів [2]. Отже, у всесвітньому рейтингу CPI Україна у 2016 році посідає 131 місце зі 176 країн. Цю сходинку із показником 29 балів Україна поділяє з Казахстаном, Росією, Непалом та Іраном.

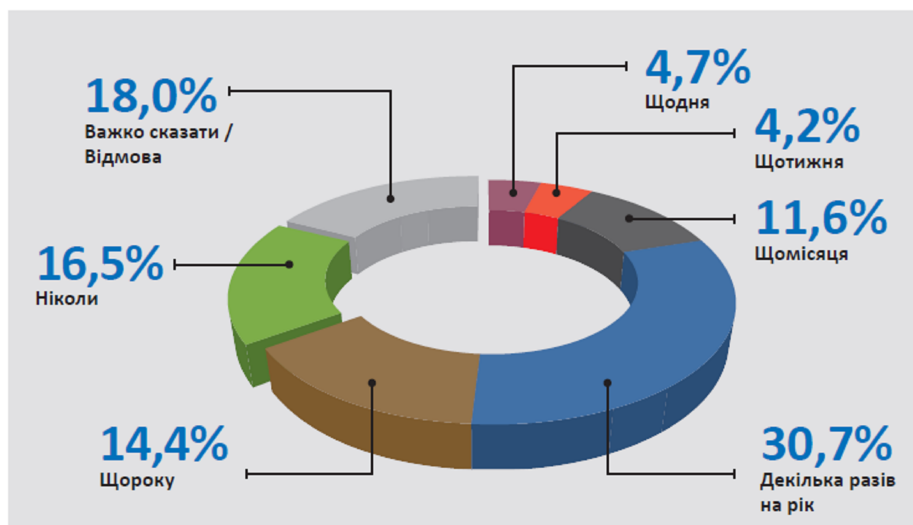

Рис. 1. Як часто Ви стикаєтесь з будь-якою формою корупції? [3]

Проте більш реальний стан протидії корупції в Україні, на наш погляд, можна побачити лише проаналізувавши офіційні статистичні дані, наприклад, МВС України (див. – Таблиця №1).

Законом України від 14.10.2014 № 1698-VII «Про Національне антикорупційне бюро» у КК України з'явився перелік злочинів, які на думку законодавця належать до корупційних. Згідно з цим Законом, ст. 45 «Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям» Розділу IX «Звільнення від кримінальної відповідальності» Загальної частини КК України було доповнено приміт-

кою, відповідно до якої під корупційними злочинами слід вважати злочини, передбачені статтями 191, 262, 308, 312, 313, 320, 357, 410, у випадку їх вчинення шляхом зловживання службовим становищем, а також злочини, передбачені статтями 210, 354, 364, 364-1, 365-2, 368-369-2 КК.

Разом з тим, проведений нами аналіз статистичних даних протидії корупції показав, що у 2016 році було закінчено розслідування 2175 кримінальних корупційних правопорушень.

При більш ретельному аналізі корупційних кримінальних правопорушень віднесено: ч. 2–5

ст. 191, ч. 3 ст. 206, ст. 232, ч. 2, 3 ст. 262, ст. 353, ч. 2, 3 ст. 358, ст. 364, ст. 364-1, ст. 365, ст. 365-1, ст. 365-2, ст. 366, ст. 368, ст. 368-2, ст. 368-3, ст. 368-4, ст. 369-2, ст. 370, ч. 2 ст. 375, ч. 2, 3 ст. 410,

ст. 423, ч. 1, 3 ст. 424 (виділено автором. – А.С.П.). Також цікавим є те, що у статистичних даних МВС України є графа – «інші корупційні правопорушення».

Таблиця 1

Відомості про кримінальні корупційні правопорушення за 2016 рік [4]

Кількість кримінальних правопорушень, кримінальні провадження за якими закінчені розслідуванням		2175
за статтями КК України	вимагання (ч. 2–4 ст. 189 КК України)	
	привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем (ч. 2–5 ст. 191 КК України)	525
	протидія законній господарській діяльності (ч. 3 ст. 206 КК України)	
	розголошення комерційної або банківської таємниці (ст. 232 КК України)	
	викрадення, привласнення, вимагання вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин чи радіоактивних матеріалів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживанням службовим становищем (ч. 2, 3 ст. 262 КК України)	2
	самовільне присвоєння владних повноважень або звання службової особи (ст. 353 КК України)	
	підроблення документів, печаток, штампів та бланків, збут чи використання підроблених документів, печаток, штампів (ч. 2, 3 ст. 358 КК України)	1
	зловживання владою або службовим становищем (ст. 364 КК України)	181
	зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми (ст. 364-1 КК України)	42
	перевищення влади або службових повноважень (ст. 365 КК України)	
	перевищення повноважень службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми (ст. 365-1 КК України)	
	зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги (ст. 365-2 КК України)	7
	службове підроблення (ч. 2 ст. 366 КК України)	4
	одержання хабара (ст. 368 КК України)	840
	незаконне збагачення (ст. 368-2 КК України)	6
	комерційний підкуп службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми (ст. 368-3 КК України)	34
	підкуп особи, яка надає публічні послуги (ст. 368-4 КК України)	12
	зловживання впливом (ст. 369-2 КК України)	241
	провокація хабара або комерційного підкупу (ст. 370 КК України)	
	постановлення суддею (суддями) завідомо неправосудного вироку, рішення, ухвали або постанови (ч. 2 ст. 375 КК України)	
	викрадення, привласнення, вимагання військовослужбовцем зброї, бойових припасів, вибухових або інших бойових речовин, засобів пересування, військової та спеціальної техніки чи іншого військового майна, а також заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем (ч. 2, 3 ст. 410 КК України)	31
	зловживання військовою службовою особою владою або службовим становищем (ст. 423 КК України)	
	перевищення військовою службовою особою влади чи службових повноважень (ч. 1, 3 ст. 424 КК України)	
	інші корупційні правопорушення	249

Наведені нами статистичні дані щодо протидії корупції в Україні не відображають реального стану кількості кримінальних правопорушень, вчинених спеціальним суб'єктом – службовими особами – особами, які постійно, тимчасово чи за спеціальним повноваженням здійснюють функції представників влади чи місцевого самоврядування, а також постійно чи тимчасово обіймають в

органах державної влади, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах чи організаціях посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських функцій, або виконують такі функції за спеціальним повноваженням, яким особа наділяється повноважним органом державної влади, органом місцевого самоврядування, центральним

органом державного управління із спеціальним статусом, повноважним органом чи повноважною службовою особою підприємства, установи, організації, судом або законом.

Разом з тим, отримати певне уявлення про стан, структуру та тенденції корупції, виходячи з офіційної статистики, все ж не можливе. Адже кримінально-правова статистика у своїх показниках не відбиває дійсних обсягів цих злочинів через недосконалість їх статистичного обліку, високий рівень латентності, труднощі виявлення і низьку ефективність діяльності спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції. Тому, виходячи з офіційних статистичних даних щодо виявлення корупційних злочинів, можна зробити висновок лише про активність діяльності органів прокурату-

ри, Національної поліції, Національного антикорупційного бюро України, Національного агентства з питань запобігання корупції у напрямі їх виявлення, а не про реальну кількість проведених заходів щодо її подолання.

Підводячи підсумок вищевикладеному, можна відзначити, що вирішити проблему протидії корупції одним лише прийняттям нормативно-правових актів, а також внесенням відповідних змін та доповнень в них неможливо. За найсприятливіших умов не антикорупційне законодавство сприяє запобіганню корупції. На наш погляд, саме громадянське суспільство повинно активно популяризувати цінності та відкинути культуру корупції. Тому з корупцією повинен боротися кожен із нас.

Список бібліографічних посилань

1. Лавренюк Ю. Ф. Пріоритетні напрями антикорупційної політики України. *Державне управління*. 2014. № 1 (1). С. 35–37.
2. Кожен третій українець готовий відмовитися платити хабар // Transparency International Ukraine: офіц. сайт. URL: http://ti-ukraine.org/_publications/kozhen-tretij-ukrajinets-hotovyj-vidmovytysya-platyty-habar/ (дата звернення: 24.01.2017).
3. Стан корупції в Україні: Порівняльний аналіз загальнонаціональних досліджень 2007, 2009, 2011 та 2015/Київ. міжнар. ін-т соціології. Київ, 2015. 68 с. // Національне агентство з питань запобігання корупції: офіц. сайт. URL: ftp://91.142.175.4/nazk_files/doslidzhennya/34.pdf (дата звернення: 15.02.2017).
4. Статистика: [Звіти про стан протидії корупції] // Міністерство внутрішніх справ України: офіц. сайт. URL: http://mvs.gov.ua/ua/pages/274_Statistika.htm (дата звернення: 15.02.2017).

Одержано 17.02.2017